SOSYAL PAYANDA VE MUHTEŞEM İKİLİ

Bazı yazılar, kültürel hafızamızı diri tutan, köklerimizi güçlendiren ve yürüdüğümüz yolun anlamını hatırlatan duraklar gibidir. Bu yazı da benim için böyle bir duraktır. **Çağın meydan okumalarına karşı Süryani kültürünün birikiminden cevaplar bulmaya yarayan bir durak.** Bu durakta soluklanan insanın zihni uyanır, kalbi dirilir, ufku genişler; hayatın sıcaklığı yeniden hissedilir. İnsan burada yalnızca tazelenmez; geçmişe uzanır, geçmişi daha iyi kavrar, istikamet ve şahsiyet kazanır.

Kendim bildim bileli Mesih'in **"İyi Çoban"** (Yuhanna 10: 15-18) ve **"İyi Samiriyeli"** (Luka 10: 25-37) benzetmelerinin anlamları düşünce dünyamı ve sorumluluk anlayışımı kuşatmıştır. Bu nedenle bir yerde, bir davranışta ya da herhangi bir yaşamda bu anlayışın izlerini gördüğümde içimde tarifsiz bir sevinç uyanır. Heyecanlanırım, mutlu olurum, huzur bulurum. Çünkü iyilik, yalnızca güzel sözlerle anlatılan bir eylem değildir. Başkasının hayatına dokunduğunda, birinin yükünü hafiflettiğinde ve ona dayanak olduğunda gerçek anlamına kavuşur.

Kasım 2026 ayının soğuk bir gününde, yakın bir akrabamızın düğün sevincini paylaşmak üzere farklı yerlerden Midyat'ta yine bir araya gelmiştik. Sohbet koyulaştı. 1985'lı yılların çok karlı bir kış gününe kaydı. O günün hatıraları, yalnızca geçmişte yaşanmış birkaç anıdan ibaret değildir. Bir dönemin insan ilişkilerini, gençlik anlayışını, dayanışma biçimlerini ve Midyat'ın kendine özgü yaşam kültürünü yeniden gözler önüne seriyordu. İşte bu yazı, o sohbetin içinden doğdu.

Bu yazı, sosyal sorumluluk anlayışını, toplumsal rolleri ve sıcak yürekliliği işliyor. **"Sosyal Payanda ve Muhteşem İkili"** diye nitelendirdiğim, Midyatlı iki Süryani gencin iyilik hâllerine odaklanıyor. Sıcak yürekli iki gencin, çok karlı ve çok soğuk bir kış gününde, yakınları tarafından terk edilmiş, bakıma muhtaç on beşten fazla dul, zihinsel engelli ve oldukça yaşlı insanın hayatta kalabilmesi için harcadığı emeğin hatırlanmasını, geçmişe karşı bir vefa borcu olarak görüyorum.

Çünkü o günlerde Midyat'ın ağır kış koşullarında adeta bir kurtarma ekibi gibi o yaşlıların imdadına yetişmişlerdi. Bu iki gencin ve onlarla birlikte hareket eden arkadaş grubunun gösterdiği gayret olmasaydı, o tarihlerde -belki de- çok üzücü

olaylar yaşanacaktı. Bu iki gencin yaptığı, muhtaç insanları ihtiyacını karşılamaktan ibaret değildi. Terk edilmişliğin acısını yaşayan o insanlara yaşama sevinci vermek, yalnız olmadıklarını hissettirmek ve hayata tutunmalarına yardımcı olmaktı.

Aslında bireysel bir hikâyeden çok toplumsal dönüşümlerin ve geleneksel yaşam biçimlerinin etkisini anlatmak istiyorum. Yaşamla mücadele ederken, yaşama hizmet etmeyi de başarmış iki gencin, yani muhteşem bir ikilinin anılarından yola çıkarak.....

Midyat'ta şekillenen bu iki karakterin yaşadığı dönemler ve karşılaştıkları sorunlar birbirinden farklı olsa da, onları buluşturan ortak bir zemin ve kültürel kodlar vardır. Her ikisi de var olan düzenin içinde kendi yollarını bulmaya çalışmış; aileleriyle, toplumsal koşullarla ve vicdanlarıyla yüzleşmişlerdir. Karşılaşmaları ve durumları, başkalarının ihtiyaçlarını da gözeten bir sorumluluk anlayışına dönüştürmüşlerdir. **Hayatın içinde karşılaştıkları zorluklar ve tecrübeler onları kendi sınırlarını aşmaya, sorumluluk almaya ve başkalarının hayatına dokunmaya yöneltmiştir.**

Bu bağlamda Eski Midyat'ı hatırlamak, yalnızca taş sokakları, avluları, kilise çanlarını ve karlı kış günlerini hatırlamak değildir. O sokaklarda birbirinin sesini duyan, sevincine ortak olan, derdiyle dertlenen ve ihtiyaç duyduğunda birbirine el uzatan insanları hatırlamaktır. **Bir zamanlar Midyat'ın sokaklarında yaramazlık yapan ama yüreklerinde insanlık taşıyan çocuklar ve gençler vardı. Onlar, kana kana su içilen çeşmeler gibiydi.** O çeşmeler yalnızca susuzluğu gidermezdi; kimsesizlere sığınak, güçsüzlere dayanak, yalnızların sağlam kimsesiydi. Gençlerin karşılaşmaları, şakalaşmaları, birbirleri için göze aldıkları fedakârlıklar ve paylaştıkları iyilikler, şehrin görünmeyen hafızasını oluştururdu.

Şimdi geriye dönüp baktığımda, o sokaklarda o eski sesin boğuklaştığını ve iyiliği merkeze alan o özdeşleşme ruhunun zayıflamış olduğunu hissediyorum.

Sanki su dağıtan testiler kırılmış, sokakların sesi kesilmiş gibi...

Oysa belki de asıl kırılan testiler değil; insanın içindeki merhamet, vefa ve paylaşma pınarlarıdır. Asıl suskunlaşan sokaklar değil; birbirini duymaktan vazgeçen gönüllerdir. Asıl yıkılan taş duvarlar değil; insanları birbirine bağlayan görünmez köprülerdir.

Çocukluğumun da geçtiği ve şekillendiği Eski Midyat'ta insan, yalnızca kendisi için yaşamazdı. Başkasının hayatında da kendisine yer açar, başkasının varlığında kendi insanlığını bulurdu. Özdeşleşme dediğim şey tam da buydu: Başkasının ihtiyacını kendi ihtiyacından ayrı görmemek; onun acısını, yalnızlığını ve çaresizliğini kendi vicdanında hissedebilmek.

Bu anlayış, Süryani kültüründe derinliklerinde yer alan **Tukoso Sniko ܬܘܟܣܐ ܣܢܝܟܐ / İhtiyaç Sistemi** felsefesiyle birebir örtüşüyordu. İnsan, sadece kendi varlığını sürdürmek için değil, karşılıklı ihtiyacı gözetmek ve başkalarının varlığını da güçlendirmek için yaşardı.

Eski Midyat'ta hayatın soğuk mevsimlerinde insanı sıcak tutan şey, yalnızca evlerin sıcaklığı değildi. Birbirine sahip çıkan yüreklerin sıcaklığıydı. Kuşkusuz bu sıcaklık kendiliğinden oluşmaz; kişilikle, samimiyetle, sevecenlikle, diğerkâmlıkla ve sorumlulukla gelişirdi. Zira insan, edilgen bir nesne olmaktan çıkıp hayatın öznesi hâline geldiğinde, yaşadığı topluma da gerçek anlamda hizmet etmeye başlar. Çünkü hayatı ayakta tutan değerler kopyala-yapıştır mantığıyla işlemez. Kişilik ister, şefkat ister, vefa ister, istikamet ister, samimiyet ister. Her şeyden önce hayatın zorluklarında ruhu sıcak tutan bir özdeşleşme disiplini ister.

Midyat'ın sıcak bir ortamında yakaladığım bu anıları yazarken, anlatımın odağına 1990'lı yılların yaşamını yerleştiriyor, o günleri kendi koşulları ve zihniyeti içinde yeniden anlamaya gayret ediyorum. Geçmişi bugünün ölçüleriyle yargılamaktan çok, o dönemin insanlarının hangi koşullarda yaşadığını, ne tür zorluklarla karşılaştığını ve bütün bunların içinde nasıl bir yaşam mücadelesi verdiğini göstermek istiyorum.

"Devir değişti" sözü çoğu zaman bir mazerete dönüşür. Oysa zaman değişse de insanın temel ihtiyaçları değişmez. Sevgi, saygı, empati, şefkat, merhamet, adalet, vicdan, yardımlaşma, dayanışma, anlayış, değer verme, kolaylaştırma ve yük taşıma gibi insani arayışlar ve kaygılar her dönemde varlığını korur ve korumalıdır. Değişen, bu değerlerin kendisi değil; insanların onlarla kurduğu ilişkidir.

Terk edilmişlik, kayıp, ölüm, hastalık ve ayrılık gibi hayatın acı gerçeklerine yüreği hazır olmayan insan, yaşamın iniş çıkışlarında daha çok savrulur. İnsan hayatı

boyunca kalabalıkların içinde yaşayabilir; ancak üstesinden gelemediği zorlukların eşiğine geldiğinde herkes bir ölçüde yalnız kalır ve kendi gerçeğiyle yüzleşir.

Bu yüzden **"Herkes öyle ve herkes böyle yaşıyor"** düşüncesi insana gerçek bir teselli vermez. Hayatın ve varoluşun daha derin anlamına ancak empati ve şefkatten türeyen iyi davranışlarla yaklaşabiliriz. **Mutlak sahiplenmenin olmadığını, her şeyin bir emanet olduğunu unutmayan davranışlarla…**

Belki de bu yüzden insan, kendisini oyalayan veya yanıltan kalabalıkların değil, onu uyandıran ve kendisine yaklaştıran gerçeklerin peşinden gitmelidir. Değişen aslında zaman değil; bizim neye yöneldiğimiz, neyi seçtiğimiz ve neyle meşgul olduğumuzdur. Değişmeyen ise insanın kısa ömrüyle sonsuzluk isteği arasında yaşadığı o büyük yüzleşmedir. Bundan kaçmak mümkün değildir; ama buna hazırlanmak mümkündür. **Gerçek özgürlük de belki bu hazırlığın farkına varmakla başlar.** Zira toplumsal hayat, ışığın ve iyiliğin erdemleriyle ayakta kalır. Düşünce ışıktan ve iyilikten besleniyorsa karanlık ve kötülük eninde sonunda dağılmak zorundadır. Her şeyin kusurlu ve eksik olduğu, hiçbir şeyin tam olmadığı bir yaşam akışında karşıtlıklar bazen insanın zihnini daha çok çalıştırır. Önemli olan, karşıtlıkların içinde kaybolmak değil, onların arasından hakikate ve iyiliğe uzanan yolu bulabilmektir.

Bulunan yolda vizyonu ve misyonu her türlü kibirden ve böbürlenmeden arınmış, ahlaki bir zemine dayandırmak gerekir. Sokrates'in deyişiyle, **"Çoğunluğun ne diyeceğine değil, doğruyu bilen kişinin ne diyeceğine bakmalıyız."** Çünkü insanın değerini belirleyen, kalabalıkların onayı değil, vicdanının önünde taşıdığı sorumluluktur.

İşte bu nedenle, eski Midyat'ın sokaklarında başlayan ve farklı hayat yollarında gelişerek devam eden **Nebil Oyal**'dan yeni öğrendiğim **Yusuf Türker** ile var olan ve bu yazının ana konusunu oluşturan anıları kaleme alma gereği duydum.

Onları muhteşem ikili yapan, yalnızca geçmişte paylaştıkları çocukluk ve gençlik anıları ya da bugün ulaştıkları toplumsal ve mesleki konum değildir. Asıl önemli olan, farklı yönlere uzanan hayat yolculuklarına rağmen aynı ruhani kaynaktan beslenen bir ruhu taşıyabilmeleridir.

Yusuf Türker bugün Midyat Kiliseler Vakfı Başkanlığı görevini üstlenirken, **Nebil Oyal** İsveç'te **"Midyat"** ismini uluslararası ticari alanda patentli ve prestijli bir markaya dönüştürmeyi başaran çalışkan bir iş insanıdır. Biri doğup büyüdüğü topraklarda toplumsal bir sorumluluk üstlenmiş, diğeri bu topraklardan uzaklarda girişimciliğiyle kendi ticari yolunu kurmuştur. Ancak yolların farklılaşması, insanı var eden köklerin ve ortak hafızanın ortadan kalktığı anlamına gelmez. İnsan bazen doğduğu yerde kalarak, bazen de uzaklara giderek köklerini yaşatır. Önemli olan, nerede olursa olsun, insanı insan yapan değerlerle bağını koruyabilmesidir.

Bu anıları anlatırken bireysel başarıların ötesine geçmek istiyorum. Çünkü benim için asıl mesele, bir insanın hangi makama geldiği ya da hangi ülkede ne kadar başarılı olduğu değildir. Asıl mesele, temelinde var olan değerleri, sahip olduğu imkânları ve üstlendiği rolleri toplumsal yarar adına nasıl değerlendirdiğidir. İnsan, başkalarının hayatına dokunabildiği, ihtiyaç duyana el uzatabildiği ve kendi varlığını başkalarının iyiliğiyle anlamlandırabildiği ölçüde gerçek kimliğine yaklaşır.

Bu nedenle onları, yaşamla mücadele ederken yaşama hizmet etmeyi de başarmış iki insan olarak görüyorum. Bir zamanlar Midyat'ın sokaklarında yaramazlık yapan, ama gerektiğinde kimsesizlerin yanında duran o gençlik ruhunun bugüne uzanan iki temsilcisidir ONLAR…

Bir bakıma, onlar eski Midyat'ın su dağıtan testilerinden bugüne kalan iki izdirler, ikizdirler…

Bir insanın iyiliği yaşatmak için harcadığı emek, sadece kendisine ait bir kazanım değildir. Toplumun ortak hafızasına bırakılmış kıymetli bir emanettir. Ben bu anlatımda merceği özellikle somutlaşmış iyiliğin hâllerine çevirmek istiyorum. Çünkü iyilik, görünür kılındıkça çoğalır; örnekleri hatırlandıkça yeni kuşaklara ulaşır.

Nebil Oyal ve **Yusuf Türker**'i birbirine yaklaştıran ve bu yazının merkezine yerleştiren şey, belki de hayatın bütün karşıtlıklarına rağmen içlerindeki o ortak insani sıcaklığı koruyabilmeleridir. Kaynamış sütün yüzeyinde oluşan ince tabaka gibi, yaşananların üzerinde biriken tecrübeler onları sorumluluk almaya çağıran bir olgunluğa dönüştürmüştür. Hayatın kendilerine sunduğu imkânları yalnızca kişisel kazanca değil, başkalarının hayatına da katkı sunacak bir sorumluluğa dönüştürme çabası, bu hikâyenin asıl değerini oluşturmaktadır.

Midyat'ta Büyük Kar

Bu yazıya neden olan hikâye, 1985'lerde yaşanır. Midyat'ın göçün olumsuz etkilerini iliklerine kadar hissettiği yıllardır bu yıllar. Yaşlıların, dulların ve zihinsel engelli insanların, göç nedeniyle evlatları veya yakınları tarafından geride bırakıldığı; kimsesiz ve bakıma muhtaç kaldığı o zor yıllar…

Vicdan taşıyan her insanın yüreğini dağlayan, terk edilmişliğin ve çaresizliğin ağır biçimde hissedildiği yıllar…

Nebil Oyal, henüz on yaşındayken hayata atılmıştı. O yıllarda yirmili yaşlarındaydı ve dedesinin yanında yaşıyordu. **Yusuf Türke**r ise ailesinin yanında yaşamını sürdürüyordu.

Şakalaşmayı seven, nüktedan kişilikleriyle tanınan Nebil ile Yusuf'un yolları çocukluk yıllarında Midyat sokaklarında buluşmuştu. Bu arkadaşlık, sonraki yıllarda birlikte yürüttükleri ortak ekonomik işlerle de devam etti. Aynı mahallenin, Akçakaya'nın çocuklarıydılar. Yalnızca birlikte iş yapmadılar; diğer arkadaşlarıyla beraber empati, şefkat ve yardımlaşma duygularını da birleştirerek göçten geriye kalan yaşlıların, dulların ve zihinsel engelli insanların yardımına koştular. Bu alanda bıkmadan, usanmadan, didindiler ve çalıştılar.

İşte o yıllarda, hatırlanacak ne varsa çoğu acıya dönüktür. Süryanicede büyük kar olarak nitelendirilen kar, o yıl alabildiğine yağmıştı. Sanki gökyüzü açılmış, kar bütün ağırlığıyla yeryüzüne inmişti. Hayat adeta felç olmuştu. Midyat'ın çarşısı ve yolları kapanmış, kimse dışarıya adım atamaz hâle gelmişti. Gidiş geliş kesilmiş, günlük yaşam durmuştu.

İşte asıl hikâye burada başlıyor.

Bu ayrılmaz ikili, Nebil ve Yusuf, çizmelerini giyerek bir şekilde birbirlerine ulaştılar. Kendi evlerinin avlularını temizlemeden, kapalı olan kendi yollarını açmadan, bin bir zorlukla Midyat'ta göçten yadigâr kalan bakıma muhtaç kimsesiz, yaşlı, dul ve zihinsel engelli insanların imdadına koştular. O yıllarda bakıma ve desteğe muhtaç yaşlıların önemli bir bölümü Işıklar (Çelme) Mahallesi'nde yaşıyordu.

Bazen o büyük karın altında kalma tehlikesiyle karşı karşıya kalarak, bazen de karın yarattığı ağır koşullarla mücadele ederek yaşlıların avlularını temizlediler, kapalı yollarını açtılar. Depolardan evlere odun taşıdılar. Zorlanarak da olsa çarşıdan, desteğe muhtaç yaşlıların en temel ihtiyaçları olan tuz, şeker ve ekmeği temin ettiler. Onların yalnızca ihtiyaçlarını karşılamadılar; yaşam sevinçlerine de güç kattılar. Terk edilmişliğin verdiği üzüntüyü paylaştılar, göçün acılarıyla kıvranan bu insanları teselli ettiler. Bir yandan günlük ihtiyaçlarını giderirken diğer yandan onlara yalnız olmadıklarını hissettirdiler.

Gruptaki diğer arkadaşlarıyla birlikte Yaldo (Doğuş) ve Kiyam (Paskalya) bayramlarında da şeker, kolonya, pirinç, et ve yumurta gibi temel ihtiyaçları kendi ceplerinden karşılayarak tedarik ediyorlardı. Bayramlarda herkesten önce onların kapısını çalar, bayramlarını kutlamaya giderlerdi. O yaşlı insanların kendilerini sahipsiz hissetmemeleri için adeta evlatları gibi davranıyorlardı. Çünkü bazen bir insanın en büyük ihtiyacı, karnını doyuracak bir lokmadan önce, kendisini hatırlayan ve yanında duran birinin varlığını hissetmektir.

Bu iki genç ve arkadaşları, yaşlıların yalnızca evlerinin kapılarını değil, gönüllerinin kapılarını da çalıyorlardı. Onlara götürdükleri şey sadece ekmek, odun, şeker veya yumurta değildi. Biraz sıcaklık, biraz umut, biraz da hayata yeniden tutunma gücüydü. İşte bu yüzden yaptıkları, sıradan bir yardımlaşmanın çok ötesindeydi.

Ayrılmaz ikili, büyük karın yağdığı o yıl Mart İşmuni Kilisesi'nin avlusunda biriken karları da temizlemişti. Bu ayrıntı, onların yardımlaşma anlayışının yalnızca belirli kişilerle sınırlı olmadığını; yaşadıkları çevrenin ortak ihtiyaçlarını da kendi sorumlulukları içinde gördüklerini gösteriyordu.

Midyat'a yağan o büyük karın içinden çok acı bir hatırayı da aktarmak gerekir. Çünkü bu hatıra, terk edilmişliğin ne kadar ağır ve yürek burkan bir duruma dönüşebildiğini bütün açıklığıyla gözler önüne seriyor.

O büyük kar günlerinde, kimsesiz ve yaşlı bir nine kendi evinde vefat etmişti. Sahipsizliği nedeniyle üç gün boyunca cenazesi evde kalmış, ölümünden kimsenin haberi olmamıştı. Komşuların durumu haber vermesi üzerine bu gençler yine harekete geçer. Kimsenin dışarı çıkamadığı, yolların tamamen kapandığı o ağır kış koşullarında cenaze töreninin yapılabilmesi için büyük bir gayret gösterirler.

Karın ve soğuğun yarattığı zorluklar nedeniyle cenazeye katılmak istemeyen Abuna'yı adeta taşıyarak kiliseye götürürler. Önden ilerleyen gençler, yolu açabilmek için karları temizlerken arkadan gelenler, Abuna'nın kayıp düşmemesi için ona destek olur. Düşe kalka, ağır ağır ve büyük bir güçlükle ilerleyerek önce cenaze törenini gerçekleştirir, ardından da defin işlemini tamamlarlar.

O gün, yalnızca kimsesiz bir nineyi son yolculuğuna uğurlamamışlardı. Aynı zamanda sahipsizliğin karşısında vicdani sorumluluğunu üstlenmiş, dayanışmanın ve merhametin ne demek olduğunu davranışlarıyla göstermişlerdi. Çünkü onların gözünde hiç kimse, son yolculuğunda bile yalnız bırakılmamalıydı.

Bu hatırayı anlatırken insanın yüreği burkuluyor. Bir insanın üç gün boyunca evinde hayata veda etmiş hâlde kalması, yalnızca bir ölümün değil, terk edilmişliğin de acı bir tablosudur. Fakat aynı tablonun içinde, bu iki genç insanın ve arkadaşlarının gösterdiği vicdan, şefkat ve sorumluluk da vardır.

Bir tarafta göçün geride bıraktığı yalnızlık, diğer tarafta o yalnızlığa razı olmayan genç yürekler…

Bir tarafta kapanan yollar, diğer tarafta başkasına ulaşmak için açılan yollar…

İşte **Nebil Oyal** ve **Yusuf Türker**'i benim gözümde muhteşem ikili yapan şey tam da budur. Onlar, o günlerde kendi rahatlarını ve ihtiyaçlarını ikinci plana bırakarak başkalarının hayatına öncelik verdiler. Üstelik bunu bir makam, unvan, takdir veya karşılık bekleyerek yapmadılar. İçlerinden gelen ruhani bir sorumlulukla, vicdanlarının sesini dinleyerek yaptılar.

Burada aslında 1960'lı yıllarda doğan bir kuşağın ve 1980-1990'lı yıllarda Midyat'ta yaşayan Süryani gençliğinin yaşam mücadelesine ve hayata bakışına ayna tutmak istiyorum. O aynaya yansıyanları, örnek olması bakımından günümüze taşımaya çalışıyorum. Çünkü geçmişte yaşananlar, yalnızca geçmişin içinde kalmak zorunda değildir. Anlamı kavrandığında bugünün insanına da yol gösterebilir.

Benim bu çabam, gelişigüzel ve kendiliğinden doğmuş gibi görünse de aslında kültürümüzden beslenen bir sorumluluk duygusunun dışavurumudur. Belki de geleceğe dair taşıdığım hassasiyetin, geçmişin içinden kendisine bir anlatım yolu

bulmasıdır. Çünkü ben bu hatıraların unutulmasını istemiyorum. Zira bazı iyilikler, yalnızca yapıldıkları günün insanlarına ait değildir. Zaman geçtikçe anlamları daha da belirginleşir. Bir zamanlar kar altında açılan yollar, bugün hafızamızda insanlığa açılan yollar olarak kalır.

Kimsesizlerin yalnızlığını paylaşarak, yaşlıların elinden tutarak ve ihtiyaç sahiplerinin kapısını çalarak, o karlı kış günlerinden bugüne ulaşan hatıra bize şunu hatırlatmaktadır: **İnsan, başkasının hayatına dokunduğu ölçüde kendi insanlığını da yaşatır.**

Belki de eski Midyat'ın kaybolduğunu sandığımız şarkısı, tam da bu hatıraların içinde hâlâ çalmaktadır. Yeter ki onu duyacak bir gönlümüz, yaşatacak bir vicdanımız ve birbirimize uzatacak bir elimiz olsun.

Yusuf Beğtaş